

ODLUKA I NALAZI

Datum usvajanja: 11. septembar 2019. godine

Slučaj br. 2016-28

S.H.

protiv

EULEX-a

Komisija za razmatranje ljudskih prava je na zasedanju 11. septembra 2019. godine u sledećem sastavu:

G. Guénaél METTRAUX, predsedavajući član
Gđa Anna BEDNAREK, rezervni član
Gđa Anna AUTIO, član

Uz asistenciju:

G. Ronald Hooghiemstra, pravni službenik

Uzevši u razmatranje gore pomenutu žalbu, predstavljenu u skladu sa Zajedničkom Akcijom Saveta 2008/124/CFSP koja datira od 04. februara 2008. godine, EULEX-ovim Konceptom odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. god. o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava i Pravilnika o radu Komisije prema poslednjim izmenama od 15. januara 2019. godine,

Nakon razmatranja, odlučuje sledeće:

I. POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Žalba povodom ovog slučaja je registrovana pred komisijom dana 22. septembra 2016. godine.
2. Putem pisma, 23. septembra 2016. godine, komisija je obavestila Misiju da je ovaj slučaj registrovan.
3. Dana 28. juna 2017. godine, 09. septembra 2017. godine i 17. oktobra 2017. godine, komisija je od ovog a i drugih žalilaca zatražila da dostave naknadne informacije u vezi njihovih žalbi.

4. Dana 20. oktobra 2017. godine, komisija je primila odgovor od predstavnika žalilaca koji je dostavio naknadne informacije u vezi dva predmeta, uključujući i ovaj predmet.
5. Dana 08. decembra 2017. godine, komisija je poslala Izjavu sa činjenicama i pitanjima Šefici Misije (čitaj: ŠM), EULEX-a na Kosovu, pozivajući je da podnese svoje odgovore i pisane komentare povodom žalbi najkasnije do 26. januara 2018. godine.
6. Zapažanja ŠM su primljena 16. oktobra 2018. godine nakon čega su prosleđena žaliocima radi dobijanja naknadnih komentara.
7. Dana 28. marta 2019. godine, komisija je slučaj proglasila prihvatljivim (<https://www.hrrp.eu/srb/docs/Decisions/2019-03-28%20Admissibility%20Decision%202016-28-s.pdf>) u vezi članova 2, 3, 8 i 13 Evropske Konvencije za ljudska prava (čitaj: Konvencija). U toj odluci, komisija je postavila nekoliko pitanja strankama i zatražila da svoje odgovore dostave najkasnije do 20. maja 2019. godine. Pitanja su bila sledeća:

i. Za Misiju:

- a. Zašto žalilac nije bio obavešten od strane Misije o postojanju, opštem sadržaju i toku istrage?
- b. Nakon oslobađajućih presuda svih optuženih u ovom predmetu, da li su preduzeti drugi naponi u istrazi kako bi se identifikovali i krivično gonili oni koji su odgovorni za nestanak žaliočevog srodnika? Ukoliko nisu, zašto? Da li je neki napor učinjen, konkretno, kako bi pokušali da dođu do drugih dokaza?
- c. Prema saznanjima Misije, da li kosovski organi vlasti i dalje istražuju ovaj slučaj? Ako je to tačno, u kojoj je sada fazi istraga? Da li Misija prati ovaj slučaj?
- d. Da li je Misija preduzela bilo kakav korak (pre ili od 14. juna 2018. godine) u izvršavanju svog (novog) mandata kako bi osigurala da lokalne vlasti rasvetle ovaj slučaj?
- e. Kada Misiji postane očigledno da lokalne vlasti nisu u mogućnosti ili ne žele da istraže krivični predmet, koja su ovlašćenja i sredstva Misije (ako ih ima) da nastoji da osigura da pravda bude zadovoljena i da žrtve imaju pristup pravnom leku za povrede njihovih prava?
- f. Da li je Misija prekršila ili doprinela kršenju prava žalioca shodno članova 2., 3., 8. i 13. Konvencije?

ii. Za žalioca:

- a. Da li ste bili uključeni u postupak protiv desetorice optuženih? Ukoliko jeste, da li ste imali ikakvih kontakata sa Misijom EULEX-a ili njihovim predstavnicima u tom smislu?

- b. Nakon oslobađanja ovih optuženih, da li ste imali nekih daljih kontakata sa EULEX-om na Kosovu povodom ovog pitanja?
  - c. Da li je Misija prekršila ili doprinela kršenju prava žalioca shodno članova 2., 3., 8. i 13. Konvencije? Ukoliko jeste, na koji način?
  - d. Koje su posledice – lične, finansijske i emotivne – povezane sa nestankom vašeg srodnika?
8. Dana 14. maja 2019. godine, žalilac je zbog ličnih relevantnih razloga zatražio od komisije da produži vremenski rok. Komisija je taj zahtev ispunila i dala novi rok žalioцу do 20. juna 2019. godine da podnese naknadna zapažanja povodom osnovanosti predmeta i pitanja koja je komisija postavila (vidi, gore, par. 7). Naknadna zapažanja od strane žalioца su primljena 20. juna 2019. godine.
9. Dana 17. maja 2019. godine, ŠM je Komisiji podnela svoje odgovore i podneske.

II. SASTAV KOMISIJE

10. Nakon ostavke jednog člana komisije, tog odlazećeg člana je zamenila gđa Autio nakon imenovanja u komisiji shodno pravila 14. Pravidnika o radu Komisije. Kako bi osigurala potpunu upoznatost sa slučajem, gđa Autio se upoznala sa celokupnim predmetnim spisom, uključujući i prihvatljivost istog, te je stoga u potpunosti spremna da učestvuje u raspravama povodom ovog slučaja.

III. IDENTITET I STAV ŽALIOCA

11. Žalilac je zahtevao da mu se ne otkriva identitet. Razmotrivši pitanje, naročito prirodu tvrdnji koje su iznete, komisija se slaže da zahtev bude ispunjen.
12. Imajući u vidu blisku porodičnu povezanost između primarne žrtve i podnosioca žalbe, Komisija konstatuje da se žalilac može smatrati kao sekundarna žrtva navodnih povreda prava i da je, kao takav, potencijalna žrtva shodno pravila 25(1) Pravidnika o radu komisije.

IV. ČINJENICE

13. Dana 15. marta 1999. godine, negde oko 11.00 časova, otac žalioца je otišao iz kuće kako bi posetio svog krojača u Kosovskoj Mitrovici. On je kasnije viđen kako pije kafu u kafiću u Mitrovici.
14. Kasnije tog dana, negde oko 17.00 časova, povezao je jednu nepoznatu osobu do njegove kuće u Žabare. On je navodno otet i odveden na putu nazad od Žabara ka Kosovskoj Mitrovici od strane osoba koje su se vozile u nekoliko vozila. Te osobe su navodno bile naoružane i imali su na sebi uniforme za oznakama OVK. Oni su

navodno oteli žaliočevog oca u pravcu sela Vaganice. Žaliočev otac je tada nestao i njegova sudbina ostaje nepoznata do današnjeg dana.

15. Žalilac je prijavio njegov nestanak regionalnoj kancelariji OSCE-a u Mitrovici, MKCK-u i Ministarstvu Unutrašnjih poslova Republike Srbije.
16. Dana 16. decembra 1999. godine, MKCK otvorio je zahtev za traženje oca žalioca.

V. PODNESCI OD STRANE STRANAKA

ŽALILAC

17. Žalilac tvrdi da je, tokom sprovođenja svog izvršnog mandata, EULEX na Kosovu trebalo da ispita nestanak njegovog srodnika ali to nisu učinili stoga su prekršili osnovna prava kako njegova tako i njegovog srodnika.

Podnesci Šefice Misije (ŠM) povodom prihvatljivosti

18. Neki od podnesaka koje je ŠM iznela u kontekstu prihvatljivosti ovog predmeta relevantni su za odlučivanje o osnovanosti istog. Komisija će stoga ovde ukratko opisati neke podneske koje je ŠM dala u ranijoj fazi postupka.
19. U svom pismu koje datira od 16. oktobra 2018. godine, ŠM je objasnila da kao deo procesa primopredaje predmeta i predmetnih spisa od UNMIK-a na EULEX Kosovo a tokom perioda od decembra 2008. – marta 2009. godine, izveštaj UNMIK-ove Policije, Jedinice za nestala lica (JNL) koji se odnosi na oca podnosioca žalbe prebačen je EULEX-u na Kosovu.
20. Pored toga, u novembru 2009. godine, jedna osoba se obratila EULEX-ovoj Jedinici za istragu ratnih zločina (JIRZ) kako bi pružila informacije povodom zločina navodno počinjenih od strane njega i drugih osoba a ujedno je spomenuo i ime oca podnosioca žalbe kao jednog od žrtava tih zločina. Iz podataka koje je zabeležila Misija, može se zaključiti da ista nije obavestila žalioca u toj fazi o postojanju slučaja.
21. U februaru 2010. godine, EULEX-ov tužilac iz Specijalnog tužilaštva Republike Kosovo (STRK) doneo je „odluku da se otvori istraga“ protiv osobe koja je pružila informacije o spomenutim zločinima i to pod nekoliko tački ratnih zločina. Ubrzo nakon toga, izdata je prva „odluka o proširenju istrage“ kako bi se proširile optužbe.
22. U julu 2010. godine, izdata je druga po redu „Odluka o proširenju istrage“ protiv sedam osumnjičenih za „ratne zločine nad civilima“ i „ratne zločine nad ratnim zarobljenicima“. Otac podnosioca žalbe je spomenut u ovoj odluci.
23. Ime oca podnosioca žalbe se takođe spominje i u „Odluci o pokretanju istrage“ donetoj u oktobru 2010. godine a koja se odnosi na ratne zločine počinjene nad civilima i ratne zločine počinjene nad ratnim zarobljenicima. U ovoj odluci, otac podnosioca žalbe je spomenut kao jedan od žrtvi navodno ubijenih „u saradnji sa članovima OVK-a“ i kao

jednog od osoba čiji je telesni integritet i zdravlje narušen ponavljanim prelaćivanjem navodno vršenim od strane pripadnika OVK dok su bili zatočeni u jednom objektu OVK u Klečkë/Klečki negde između sredine marta i početkom aprila 1999. godine.

24. U avgustu 2010. godine, nakon zahteva EULEX-ovog tužioca u STRK, osoba koja je pristupila EULEX i pružila informacije 2009. godine proglašena je „svedokom saradnikom“ od strane Okružnog Suda u Prištini.
25. U julu 2011. godine, EULEX-ov tužilac u STRK-u podigao je u Okružnom Sudu u Prištini optužnicu za „ratne zločine protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika“ protiv deseterice (10) optuženika. Ime oca podnosioca žalbe je spomenuto kao žrtva u optužnici. Njegovi srodnici su pred sudom pozvani kao povređena strana tokom sudskog postupka.
26. Nenavedenog datuma kasnije, postupci su podeljeni u dve grupe optuženika.
27. U martu 2012. godine, Okružni Sud u Prištini u sudskom veću sastavljenom od dvojice sudija EULEX-a i jednog kosovskog sudije donelo je presudu protiv prve grupe optuženika, oslobodivši ih svih optužbi.
28. U maju 2012. godine, još jedno sudsko veće sa dvojicom EULEX-ovih sudija i jednim kosovskim sudijom oslobodili su optužbi ostale optuženike.
29. Nakon žalbi podnetih od strane EULEX-ovog tužioca u STRK naizmenično u novembru i decembru 2012. godine, Vrhovni Sud Kosova je poništio presude i vratio predmete protiv svih deset optuženika na ponovno suđenje.
30. U februaru 2013. godine, Osnovni Sud u Prištini doneo je odluku o ponovnom udruživanju slučajeva.
31. U septembru 2013. godine, Osnovni sud u Prištini sa sudskim većem sastavljenom od dvojice EULEX-ovih sudija i jednog kosovskog sudije ponovo je oslobodilo sve optužene. U toj presudi, ime žaliočevog oca je ponovo spomenuto kao žrtva. Na ovu presudu je bezuspešno uložena žalba i potvrđena je u januaru 2016. godine.
32. U maju 2017. godine, Vrhovni sud Kosova sa većem sastavljenim od dvojice EULEX-ovih sudija i jednog kosovskog sudije odbacio je kao neosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti podnet od strane tužioca u avgustu 2016. godine.
33. ŠM nije mogla da utvrdi da li su podnosilac žalbe i/ili drugi srodnici žrtve bili uključeni u istragu ovog slučaja od strane EULEX-a na Kosovu. ŠM je navela da nije upoznata sa bilo kojom tekućom istragom u vezi sa nestankom oca podnosioca žalbe.
34. U svojim podnescima, ŠM je takođe dala detaljan opis složenog procesa koji je uključen u prenošenju predmetnih spisa od UNMIK-a na Misiju i rad uključen u razmatranju, organizovanju i kategorizaciji slučajeva i predmetnih spisa.
35. Što se tiče napora Misije da istraži slučajeve „prisilnog nestanka“, ŠM je konstatovala da pojam „prisilni nestanak“ sam po sebi ne predstavlja deo relevantnog normativnog okvira na kojem se zasniva njihov rad i da se takvi zločini istražuju i procesuiraju kao slučajevi ratnih zločina.

Podnesci ŠM o osnovanosti slučaja

36. ŠM je odgovorila na pitanja koja je komisija dala (vidi gore par. 7) pismom koje datira od 17. maja 2019. godine.
37. Kao odgovor na prvo pitanje („Zašto žalilac nije bio obavešten od strane Misije o postojanju, opštem sadržaju i toku istrage?“), ŠM je navela da

„trenutno nije u mogućnosti da utvrdi da li je i u kojoj meri podnosilac žalbe bio uključen ili informisan o istrazi koju su sprovele njegove nadležne jedinice“.

Stav ŠM je takav da iako ne može da isključi mogućnost da je podnosilac žalbe bio obavešten o istrazi, takođe ne može ni da tvrdi suprotno da nije. ŠM je takođe dalje pozvala Komisiju da izmeni predlog koji je dala u svojoj odluci o prihvatljivosti a to da žalilac nije bio obavešten o istrazi.

38. Komisija odbija taj poziv. Na osnovu podataka dostupnih Komisiji, nema naznaka da je Misija preduzela bilo kakav korak da obavesti podnosioca žalbe o postojanju, opštem sadržaju ili toku istrage. Odgovornost Misije je da, tokom ispunjavanja svojih obaveza, obaveštava žrtve kršenja ljudskih prava koje podležu njihovoj istražnoj nadležnosti. Odgovornost Misije je i da osigura da vodi potpunu i tačnu evidenciju o tim naporima. Ako u tim spisima ne bude bilo kakvih naznaka o bilo kakvim naporima da se priđe i informiše podnosilac žalbe, Komisija iz toga zaključuje da Misija nije uspela da obavesti podnosioca žalbe o postojanju, opštem prepisu ili toku istrage. Ovo je detaljnije obrađeno u nastavku.
39. Drugo pitanje Komisije je sledeće:

„Nakon oslobađajućih presuda svih optuženih u ovom predmetu, da li su preduzeti drugi naponi u istrazi kako bi se identifikovali i krivično gonili oni koji su odgovorni za nestanak žaliočevog srodnika? Ukoliko nisu, zašto? Da li je neki napor učinjen, konkretno, kako bi pokušali da dođu do drugih dokaza?“

40. Kao odgovor Misija kaže da nakon oslobađajuće presude za sve okrivljene u krivičnom predmetu EULEX nije sproveo nikakve druge istražne radnje. ŠM navodi da u skladu sa tada primenljivim mandatom jedino su bili nadležni da sprovode istragu u „tekućim predmetima“. Za druge predmete, Misija tvrdi da je njihova nadležnost mogla jedino biti pokrenuta pod „vanrednim okolnostima“ nakon zajedničke odluke EULEX-a i nadležnih kosovskih organa. Pored toga, ŠM je dala sledeće obrazloženje:

„U cilju promovisanja veće odgovornosti i obaveze nadležnih kosovskih institucija, kao i zarad efikasnosti, EULEX je, počev od 2014. godine i sve intenzivnije nakon poslednjih izmena ‘Zakona o nadležnostima’ 2016. godine, sprovodio ‘politiku bez novih predmeta’ i usredsredio svoje napore na završavanju ‘tekućih predmeta’. Stoga, u smislu gore navedenog, i uzimajući u obzir značajne napore koji su već bili uloženi na istrazi predmeta ‘Klečka’, s obzirom na okolnosti Misija nije smatrala da je u poziciji da učini više nego što je već učinila da istraži dotični predmet. Pored toga, imajući u vidu da je EULEX

već istražio i procesuirao nestanak g. XX u okviru 'predmeta Klečka', bilo je nelogično uložiti dodatne napore u ovom predmetu, kada su već postojali drugi tekući predmeti. U tom smislu, EULEX se suštinski ne slaže sa ocenom Komisije da je imao izvršne nadležnosti 'da istraži i nastavi da sprovodi istragu po ovom pitanju', jer je ova mogućnost bila čisto teoretska."

Ovi argumenti će detaljno biti razmotreni u daljem tekstu.

41. Što se tiče trećeg pitanja komisije („Prema saznanjima Misije, da li kosovski organi vlasti i dalje istražuju ovaj slučaj? Ako je to tačno, u kojoj je sada fazi istraga? Da li Misija prati ovaj slučaj?“), ŠM je navela da nema saznanja o bilo kakvoj tekućoj istrazi u ovom predmetu i „poziva podnosioca žalbe i Komisiju da ovo pitanje upute nadležnim kosovskim institucijama“.
42. Povodom četvrtog pitanja koje je Komisija dala („Da li je Misija preduzela bilo kakav korak (pre ili od 14. juna 2018. godine) u izvršavanju svog (novog) mandata kako bi osigurala da lokalne vlasti rasvetle ovaj slučaj?“), ŠM tvrdi da trenutni mandat EULEX-a, „ni na koji način ne daje pravo Misiji da pruža savet o pojedinačnim predmetima, niti joj daje ovlašćenja 'da osigura' da se predmeti 'rešavaju od strane lokalnih organa'.“).
43. Peto pitanje za Misiju od strane Komisije sledi:

„Kada Misiji postane očigledno da lokalne vlasti nisu u mogućnosti ili ne žele da istraže krivični predmet, koja su ovlašćenja i sredstva Misije (ako ih ima) da nastoji da osigura da pravda bude zadovoljena i da žrtve imaju pristup pravnom leku za povrede njihovih prava?“

Odgovarajući na pitanje, ŠM izjavljuje sledeće: „U skladu sa svojim tekućim mandatom, Misija nema nadležnosti da nastoji da osigura 'da se pravda sprovodi i da žrtve, kada im se povrede prava, imaju pristup pravnom leku'. Njena uloga je da pruži podršku određenim kosovskim institucijama vladavine prava, kroz aktivnosti nadgledanja i ograničene izvršne funkcije. Misija ne precizira od čega bi se sastojale te „ograničene izvršne funkcije“. Misija zatim opisuje svoju funkciju nadgledanja, bez pružanja mnogo detalja o tome šta bi ovaj mandat uključivao, mada ukazuje da Misija „pruža svoje procene i nalaze kosovskim institucijama i obaveštava druge relevantne aktere iz EU u cilju jačanja napretka Kosova na svom evropskom putu“.

44. Na kraju, povodom pitanja da li je Misija prekršila ili doprinela kršenju prava podnosioca žalbe pod članovima 2, 3, 8 i 13 Konvencije, ŠM izjavljuje da su svi razumni koraci preduzeti u vezi sa istragom ovog predmeta i ukazuje na izazove i kompleksnosti uključene u vršenju istrage nad ovom vrstom predmeta.

Podnesci žaliloca o osnovanosti ovog predmeta

45. Dana 20. juna 2019. godine, žalilac je podneo naknadne komentare kao odgovor na komentare ŠM, koji su informisanja radi prosleđeni Misiji. U tim komentarima, žalilac je naveo da on nikada nije imao kontakta sa EULEX-om i učestvovao u postupku koji se

vodio protiv desetorice optuženih; niti je obavešten o ishodu tih postupaka. Prema rečima žaliloca, ovaj propust Misije da ga obavesti o postojanju i toku tih postupaka predstavlja deo kršenja njegovih prava.

46. Kao odgovor na pitanje o uticaju - ličnom, finansijskom i emocionalnom - povezanom sa nestankom vašeg rođaka - podnosilac žalbe je objasnio ozbiljnost emocionalnog gubitka koji je imao uticaja na njega i majku, činjenicu da je u strahu za svoju bezbednost odlučio da napusti grad u kome je živeo i na taj način je sebi stvorio ozbiljne finansijske poteškoće. Podnosilac žalbe takođe veruje da je nestanak njegovog oca pogoršao zdravlje njegove majke tj. supruge nestalog. Najteža stvar, dodao je, bilo je živeti bez vesti o svom ocu i onome što mu se dogodilo i uskraćivanje prilike da ga sahrani. On dodaje:

„Šta je to moja porodica i kome učinila nepravdu te sam ja sada u 57-moj godini života i dalje sa statusom raseljenog lica u tuđem gradu ,otetog ognjišta i bez oba roditelja ostao ubeđen da je moj otac bio žrtva ,moja majka posredno, i ja direktno kolateralna šteta jednog procesa u kojem su drugi dobili sve a ja sve izgubio.“

Na kraju, žalilac je izjavio:

„Saosećam se sa svima koji su stradali u jednom prijavom ratu na Kosovu dok ja samo želim pravdu i nađem ostatke svog oca da ga sahranim na miran i dostojanstven način.“

47. ŠM nije odgovorila na ove podneske.

VI. NALAZI KOMISIJE

Izvršni mandat i odgovornosti Misije

48. Postupci EULEX-ovih tužilaca i policije u principu čine deo izvršnog mandata EULEX-a Kosovo u sektorima pravosuđa, policije i carine. Kao takvi, oni spadaju unutar sfere mandata Komisije (vidi, npr., *K do T protiv EULEX-a*, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. god., par. 43; *Krlić protiv EULEX-a*, 2012-21, 26. avgust 2014. god., par. 23; *Y protiv EULEX-a*, 2011-28, 15. novembar 2012. god., par. 35). ovde se radi o tome da li se predmetno ponašanja sastoji od pozitivnog postupka ili krivog propusta od strane Misije. Vidi *Krlić protiv EULEX-a*, 26. avgust 2014. god., par. 25.
49. Komisija je već imala prilike da napomene da misija EULEX nije država i da je mogućnost garantovanja efikasne zaštite ljudskih prava u pogledu svih relevantnih aspekata nemoguće uporediti sa onim što može da se očekuje od jedne države (vidi odluku komisije u *A,B,C,D protiv EULEX-a*, 2012-09 do 2012-12, 20. jun 2013. godine, par. 50; *K do T protiv EULEX-a*, gore citirano, par. 53; vidi takođe odluku Savetodavne

Komisije za Ljudska Prava UNMIK-a (SKLJP) u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. godine, par. 35).

50. Očekivanja vezana za sposobnost EULEX-a da istraži i reši složena krivična pitanja bi stoga trebala biti realna a ne da EULEX-u nametnu disproportionalni teret koji njegov mandat i resursi ne mogu da ispune (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 43 i 45, i njihove reference u: odluci komisije u slučajevima A,B,C,D protiv EULEX-a,2012- 09 do 2012-12, 20. jun 2013. godine, par. 50; K do T protiv EULEX-a, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. godine, par. 53; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine, par. 35-37; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine, par. 72-74; vidi takođe SKLJP odluka u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. godine, par.35 i par. 70-71). Stoga se, u svakom slučaju, od Komisije očekuje da razmotri da li postoje konkretne i realne prepreke koje su možda ugrozile kapacitet EULEX-a da sprovede brzu i efikasnu istragu nad predmetom. Jedna takva procena nije namenjena da opravda operativne nedostatke koji nisu povezani sa konkretnim i dokazivim izazovima. (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 44).
51. U procenjivanju konkretno ove žalbe, Komisija je uzela u obzir poteškoće koje su nužno uključene u vršenju istrage ratnih zločina u posleratnom društvu kao što je Kosovo (vidi L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, par. 44 i preporuke navedene u istoj; vidi takođe i *Palić protiv Bosne i Hercegovine*, žalba br. 4704/04,ESLJP presuda od 15. februara 2011. godine, par. 70; Odluka SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, citirano gore, par. 44 i 62 *i sl.*). Te poteškoće, ipak, ne treba da služe da kamufliraju ili opravdaju istražne neuspehe koji nisu ni na koji značajan način povezani sa spomenutim poteškoćama. Prema tome, komisija će proceniti u svakom slučaju da li bi određeni istražni korak koji je inače otvoren za EULEX bio nepraktičan zato što je povezan sa post-konfliktnim okolnostima nezavisno od onih koji sprovode istragu (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 44).
52. Posebno je relevantno u oceni odgovora Misije činjenica da je njena sposobnost da ispuni svoje - istražne - obaveze bila pogođena i opštim okolnostima u kojima su počinjeni zločini i ponašanjem UNMIK-a nakon tih zločina. Zločini počinjeni u kontekstu oružanog sukoba su gotovo uvek izazov za istragu. Izazov često ostaje neposredno nakon sukoba, jer dokazi mogu biti uništeni ili ograničeni po svojoj prirodi, a spremnost ili sposobnost svedoka da pruže informacije može biti znatno smanjena zbog bezbednosnih okolnosti. Komisija je pravilno uzela u obzir ove izazove prilikom donošenja vlastite procene odgovora Misije.
53. Komisija je takođe uzela u obzir činjenicu da je EULEX Kosovo morao da se suoči i da se pozabavi istražnim nasleđem UNMIK-a. Iz podataka o ovom slučaju - i drugih slučajeva koji su stigli pred Komisijom, vidi se da UNMIK u mnogim aspektima nije ispunio svoje obaveze u pogledu ljudskih prava u vezi sa žrtvama „prisilnih nestanaka“. To je uredno zabeleženo od strane UNMIK-ove Savetodavne Komisije za ljudska prava, koja je utvrdila da je UNMIK u više navrata prekršio prava žrtava takvih

postupaka. To je takođe vidljivo iz podnesaka Misije u ovom slučaju, gde se skreće pažnja na lošu i neadekvatnu prirodu mnogih spisa predmeta koje je UNMIK prosledio EULEX-u na početku mandata EULEX-a. Prikladno, marljivo i organizovano evidentiranje podataka koji se odnose na izvršenje tako ozbiljnih kršenja prava važan je element efikasne zaštite tih prava. S obzirom na prirodu i težinu postupaka koji se razmatraju, UNMIK-ove prakse vođenja evidencije bile su neadekvatne. Komisija neće Misiji pripisati nedostatke i mane koji se trebaju pripisati UNMIK-u. Komisija je uzela u obzir te okolnosti prilikom procene postupanja Misije i izazova sa kojima se suočila.

54. U svim slučajevima, a naročito u ovako ozbiljnim slučajevima, od istražnih organa se očekuje da postupaju s razumnom revnošću i brzo i efikasno i da uključe resurse srazmerne potrebi i mogućnosti za rešavanje slučaja. Iako se ne može očekivati da bilo koji istražni organ reši sve slučajeve koji su mu podneti, od njega se očekuje da postupi sa takvom posvećenošću, ažurnošću i efikasnošću kao što je i ozbiljnost slučaja koji je pod istragom (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 46 i 59, vidi takođe Varnava i ostali protiv Turske, Žalba br. 16064/90 i dr., ESLJP presuda od 18. septembra 2009. godine, par. 191; Palić protiv Bosne i Hercegovine, žalba br. 4704/04, presuda od 15. februara 2011. godine, par. 63).
55. Stroga posvećenost i vezanost za te standarde je posebno važna za Misiju vladavine prava, kao što je EULEX na Kosovu, koja ima za cilj da služi kao primer posvećenosti društva okončanju nekažnjivosti i ugradnji osećaja odgovornosti u istom za ozbiljna kršenja prava. Svaki standard koji manjka makar jedno od gore spomenutih rizikovao bi stvaranje osećaja slaganja sa nekažnjavanjem i zanemarivanjem žrtvinih težnji i traganja za pravdom i odgovornosti (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 46; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. god. par. 37; vidi takođe i Varnava i ostali protiv Turske, žalba br. 16064/90 i dr., presuda ESLJP-a od 18. septembra 2009. godine, par. 191; Palić protiv Bosne i Hercegovine, žalba br. 4704/04, presuda ESLJP-a od 15. februara 2011. godine, par. 63; Odluka SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. godine, par. 80).
56. Što se tiče pitanja ekspeditivnosti, Komisija želi da napomene sledeće. Što se tiče svojih istražnih obaveza, Misija je dužna da istraži verodostojne navode o kršenju ljudskih prava revnosno i ekspeditivno, te da osigura da u svim slučajevima istražni odgovor Misije bude srazmeran težini stvari/pitanja. Ukratko, odgovor mora biti takav da garantuje efektivnu zaštitu prava o kojima je reč. Vidi, uopšteno, Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, 19. oktobar 2016. godine, par. 36. Takođe vidi Varnava i ostali protiv Turske, žalba br. 16064/90 i dr., presuda od 18. septembra 2009. godine, par. 191; Oğur protiv Turske, žalba br. 21594/93, presuda ESLJP-a od 20. maja 1999. godine, par. 88; Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 24746/94, presuda ESLJP-a od 04. maja 2001. godine, par. 105-09; Douglas-Williams protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 56413/00, odluka od 08. januara 2002. godine.
57. Kada obaveza države ili vlasti uključuje dužnost da se istraži, obaveza za ekspeditivnost primenjuje se u sve faze i aspekte istrage: njeno podsticanje, njeno ponašanje i njeno kompletiranje. Obaveza ekspeditivnosti je relativna po svojoj prirodi:

zavisi od okolnosti svakog slučaja, posebno od izazova koje postavlja slučaj, od poteškoća u pristupu svedocima ili prikupljanja informacija. Međutim, istraživački izazovi i teškoće ne opravdavaju odugovlačenje, kašnjenje ili neopravdanu sporost u obavljanju istražnih obaveza. Ovo je izraz šireg prava na postupak bez nepotrebnog odlaganja, koji je zagaranovano svim stranama u postupku. Stoga je Komisija istakla da –

„Pravo na pravično i javno saslušanje unutar razumnog vremenskog roka kao što je predviđeno članom 6 (1) Konvencije napravljeno je da zaštiti „sve stranke u sudskom postupku .... Protiv prekomernog proceduralnog kašnjenja...Pored toga, u krivičnim predmetima ovo pravo je namenjeno da se izbegne da osoba optužena ostane predugo u stanju neizvesnosti o svojoj sudbini” [...]” (Maksutaj protiv EULEX-a, 2014-18, 12. novembar 2015. godine, par. 57, citati u ovome su iz Stogmuller protiv Austrije, žalba br. 1602/62, presuda od 10. novembra 1969. godine, par. 5).

58. U ocenjivanju, u konkretnom slučaju, razumnost vremena koju su vlasti preuzele kako bi istražile navodne o kršenjima prava, određeni broj faktora je identifikovan kao posebno važan, uključujući sledeće: „ (1) složenost slučaja, (2) ponašanje podnosioca žalbe, i: (3) ponašanje nadležne administracije“ (Maksutaj protiv EULEX-a, 2014-18, 12. novembar 2015. godine, par. 58, i njihova povezanost sa Konig protiv FRG, žalba br. 6232/73, presuda ESLJP-a od 28. juna 1978. godine, par. 99, Pedersen i Baadsgaard protiv Danske, žalba br. 49017/99, presuda ESLJP-a od 17. decembra 2004. godine, par. 45; vidi takođe, Thomas Rüsche protiv EULEX-a, 2013-21, 11. januar 2017. godine, par. 59-65). Ispitivanje posledice kašnjenja od strane uključenih stranaka može takođe da pruži relevantne dokaze razumnosti ili na drugi način u slučaju kašnjenja u postupku (Maksutaj protiv EULEX-a, 2014-18, 12. novembar 2015. godine, par. 64-66 i reference citirane).
59. Takođe treba naglasiti da u ovu svrhu prava koja su predmet ove žalbe spadaju među najvažnijim od svih osnovnih prava. Ona se tiču osnovnih interesa navodnih žrtava i moraju biti garantovana u svim okolnostima. Praksa prisilnog nestanka predstavlja najstrašnije kršenje ovih prava. Ovo se, između ostalog, ogleda u činjenici da se sada smatra i karakterizuje kao zločin protiv čovečnosti, posebno u Statutu Međunarodnog Suda za Zločine (Rimski statut, član 7 (1)(i)) i Zakona o Specijalnom Sudu i Specijalnom tužilaštvu (Zakon br. 05/L-053) (član 13 (1)(i)).
60. U nastavku se ukratko razmatraju implikacije promena mandata Misije nakon zaključenja izvršnog mandata Misije u junu 2018. godine i implikacija istih u svrhu ovog slučaja.

„Prisilni nestanak“ kao ozbiljno kršenje osnovnih prava žrtve

61. Praksa prisilnog nestanka je jedna od najstrašnijih vrsta kršenja ljudskih prava. Ona uključuje kršenje ne samo jednog prava već mnogo njih, uključujući u mnogim slučajevima, pravo na istinu, pravo na priznavanje kao osobe pred zakonom, pravo na slobodu i bezbednost osobe i pravo da ne bude predmet mučenja i drugih okrutnih, nehumanih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja, pravo na efikasan pravni lek i

takvo ponašanje krši ili predstavlja ozbiljnu pretnju pravu na život. Vidi, npr., Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 33; Deklaracija o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka A/RES/47/133, 18. decembar 1992. godine; Međunarodna Konvencija za zaštitu svih osoba od prisilnog nestanka, usvojena 20. decembra 2006. godine.

62. Posebno važno u ovom kontekstu jeste pravo žalioca na istinu, tj., pravo žrtava da znaju šta se dogodilo njihovim bliskim rođacima i okolnosti koje su dovele do njihovog nestanka. Vidi, uopšteno, Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, par. 67; vidi takođe i El-Masri protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Žalba br. 39630/09, presuda ESLJP-a od 12. decembra 2012. godine, par. 191-193; *Orhan protiv Turske*, žalba br. 25656/94, presuda ESLJP-a od 18. juna 2002. god., par. 358; *Imakayeva protiv Rusije*, žalba br. 7615/02, presuda ESLJP-a od 09. novembra 2006. god., par. 164; *Velásquez Rodríguez protiv Hondurasa*, presuda MASLJP-a od 29. jula 1988. god., par. 181; *Heliodoro Portugal protiv Paname*, presuda MASLJP-a od 12. avgusta 2008. god., par. 244; *Anzualdo Castro protiv Perua*, presuda MASLJP-a od 22. septembra 2009. god., par. 116-118; Opšti komentar o pravu na istinu u vezi sa prisilnim nestankom, Izveštaj Radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima, 2010, konkretno, par. 1 („Pravo na istinu u vezi sa prisilnim nestancima označava pravo da se zna o napretku i rezultatima istrage koja se vodi, sudbine i gde se nalaze nestale osobe, i okolnostima nestanka, i identite počinitelja(o)ca.“), Dokument A/HRC/16/48; Set principa za zaštitu i promovisanje ljudskih prava kroz akcije za borbu protiv nekažnjivosti (E/CN.4/2005/102/Add.1), konkretno, Principi 2-4; i takođe Međunarodna Konvencija za zaštitu svih osoba od prisilnih nestanaka, usvojena 20. decembra 2006. godine, konkretno, Preambula i čl. 24(2); i kao ilustracija pogledati slučaj *Gudiel Alvarez i dr. ("Diario Militar") protiv Gvatemale*, presuda MASLJP-a od 20. novembra 2012. god.; Osnovanost, Obeštećenja i Troškovi, par. 301 (i navodi).
63. Već skoro dve decenije, podnosilac žalbe je živio u neizvesnosti o sudbine svog oca, šta mu se dogodilo i pod kojim okolnostima je nestao. Psihološka patnja koja je rezultat toga nije samo ogromna, ona i dalje traje. Vidi D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine, par. 78; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine, par. 35 i 42. Vidi takođe, u smislu člana 3, ESLJP, Kurt protiv Turske, presuda od 25. maja 1998. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1998- III, par. 130-34; Khadzhaliev i ostali protiv Rusije, Žalba br. 3013/04, presuda ESLJP-a od 06. novembra 2008. godine, par. 120-121; Timurtas protiv Turske, Žalba br. 23531/94, presuda ESLJP-a od 13. juna 2000. godine, par. 95; Odluka br. 828 od 1984. god., par. 3 (Parlamentarna Skupština Saveta Evrope); i Opšti komentar na član 17 Deklaracije, Izveštaj radne grupe o prisilnim i nedobrovoljnim nestancima 2000. godine. Dokument E/CN.4/2001/68 (upućuje i daje komentar na član 17(1) Deklaracije o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka).
64. Kontinuirana priroda kršenja prava koja su uključena u takvu praksu objašnjava da je obaveza nadležnih organa da istraže ovo hitna i važna obaveza koja se može staviti po strani ili odložiti samo u najužem smislu datih okolnosti.

65. Kada je reč o istraživanju slučajeva prisilnog nestanka, treba što pre započeti s istragom, a što je više moguće izbeći odugovlačenja. Ne samo zbog uticaja na preživjele rođake, već i zato što će dokazi nestati ili će se izgubiti, a pamćenje bleđi. Stoga odlaganja u istragama mogu negativno uticati na mogućnost da se istragom utvrde okolnosti pod kojima je osoba nestala i dovedu krivci pred lice pravde. Kao prikaz primene ove garancije u različitim kontekstima, uopšteno pogledati, Gürtekin i ostali protiv Kipra Odluka o neprihvatljivosti ESLJP-a od 11. marta 2014. god.; Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva [GC], žalba br. 55721/07, presuda ESLJP-a od 07. jula 2011. godine; Jaloud protiv Holandije [GC], žalba br. 47708/08, presuda EKLJP-a od 20. novembar 2011. godine; Jelić protiv Hrvatske, žalba br. 57856/11, presuda ESLJP-a od 12. juna 2014. godine; B. i ostali protiv Hrvatske, br. 71593/11, presuda ESLJP-a od 18. juna 2015. godine; Palić protiv Bosne i Hercegovine, žalba br. 4704/04, presuda ESLJP-a od 15. februara 2011. godine; Lejla Fazlić i ostali protiv Bosne i Hercegovine i 4 drugih žalbi, žalbe br. 66758/09, 66762/09, 7965/10, 9149/10 i 12451/10, presuda ESLJP-a od 03. juna 2014. godine; Mujkanović i ostali protiv Bosne i Hercegovine, žalbe br. 47063/08 i dr., presuda ESLJP-a od 03. juna 2014. godine; Nježić i Štimac protiv Hrvatske, žalba br. 29823/13, presuda ESLJP-a od 09. aprila 2015. godine.
66. Zbog uticaja takvih postupaka na rođake nestalih, od suštinskog je značaja da u najvećoj mogućoj meri budu uključeni u istragu takvih slučajeva. Istražni organi su dužni da, u skladu sa zakonom o ljudskim pravima, informišu žrtve kršenja prava o toku njihove istrage. U stvari, to zahteva da se uspostavi ravnoteža između prava i interesa žrtava da budu informisani o napretku istrage sa potrebnim stepenom poverljivosti koju istraga može legitimno zahtevati. U skladu sa legitimnim razlozima poverljivosti i sigurnosti, žrtve imaju pravo da budu dovoljno uključene i obavestene o procesu istrage. Dok je tačan opis onoga što im se mora dati teško odrediti, informacije koje se pružaju onima koji su direktno pogođeni istragom moraju biti takve da im omogućavaju da se uvere da se pitanje uredno i pravilno razmatra i da se ulažu svi relevantni i razumni naponi da se utvrdi sudbina njihovog rođaka i identifikuju oni koji su za to odgovorni. Vidi, uopšteno, Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, par. 66, koje se odnosi na L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, par. 60-61, 72-73; Napomena sudske prakse na obavezu da se ispitaju navodi o kršenju prava, pp 28-30; vidi takođe i Ahmet Özkan i ostali protiv Turske, žalba br. 21689/93, presuda ESLJP-a od 06. aprila 2004. godine, par. 311-314, Isayeva protiv Rusije, Žalba br. 57950/00, presuda ESLJP-a od 24. februara 2005. godine par. 211-214; *Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Žalba br. 55721/07, presuda ESLJP-a od 07. jula 2011. godine, par. 167.
67. Ova obaveza da se žrtve prate istražnim naporima posebno je važna u slučaju koji uključuje prisilni nestanak jer preživeli rođaci možda nemaju nikakav drugi izvor informacija o ovom pitanju i nastaviće živeti u nadi da će sudbina njihovog rođaka jednog dana biti rasvetljena. To, dakle, predstavlja obavezu koju nadležni istražni organi neće lako moći da odbace ili ignorišu.

68. ŠM ne osporava da je Misija bila nadležna da istraži ovaj slučaj. Očigledno je iz raznih koraka koje je Misija preduzela da je smatrala da je nadležna za razmatranje ovog slučaja i, kao što se dogodilo, da isti okonča. To takođe proizilazi iz činjenice da je čuvala spis predmeta koji se odnosi na ovaj slučaj do kraja izvršnog mandata Misije.
69. Komisija je već konstatovala da ovakva vrsta slučajeva spada unutar izvršnog mandata i istražnu/tužilačku nadležnost Misije. Vidi, npr., D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine; L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine.
70. Kada su takva dela počinjena u kontekstu oružanog sukoba, kao što je bio slučaj u ovom predmetu, dotično ponašanje moglo bi se smatrati ratnim zločinom, zločinom protiv čovečnosti ili etničkim zločinima nad kojima je Misija imala specifičnu i izraženu nadležnost pod njenim tada važećim mandatom. Vidi, generalno, član 3 (d) Zajedničke akcije Saveta. Vidi takođe Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, 19. oktobar 2016. godine, par. 44-46. U D.W. i sl., Komisija je rekla sledeće povodom ovog pitanja:

„postojala je veoma realna mogućnost da su ti zločini i prateće povrede prava zasnovane na etničkoj ili verskoj osnovi stoga idu dalje u oblasti pravne nadležnosti nad kojom Misija ima nadležnost. U post-konfliktnom okruženju gde su etnički i verski odnosi možda još uvek napeti i osetljivi, takvi slučajevi su očigledno prioritetni za istragu. Ovo se, ponavljamo, ne čini poznatim iz beležaka da je uzeto u obzir kao relevantno za određivanje „vanrednih okolnosti“ od strane Misije“.

Vidi D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., i I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, 19. oktobar 2016. godine, par. 83 i sl., konkretno par. 85.

71. Istraga ove vrste slučajeva nije samo činila deo mandata Misije nego je bila njihov i ključni i suštinski element. U *L.O. protiv EULEX-a*, Komisija je stoga naglasila da

„može biti malo argumenata da istraga sudbine nestalih – bez obzira na njihovu versku ili etničku pripadnost – mora biti i mora ostati jedan operativni prioritet za EULEX kao Misiju vladavine prava za šta joj se moraju obezbediti adekvatni resursi“

L.O. protiv EULEX-a, slučaj br. 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 47. Ovaj slučaj će biti procenjen u tom svetlu.

72. Suprotno tome, iz evidencije predmeta koji su predati pred Komisijom – uključujući i ovaj – vidi se da EULEX u mnogim slučajevima nije uspeo da ovakvu vrstu slučajeva tretira kao prioritetne za vršenje istrage ili, u najmanju ruku, da posveti vreme i resurse neophodne kako bi se sproveda blagovremena i efikasna istraga tih slučajeva. Vidi, npr., Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine, par. 34- 39; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine,

par. 72-76; L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 43- 47, i 59-65; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 47; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 58, 60, 62-65, 81-82.

73. Gore spomenuta razmatranja će poslužiti da se procene napori koje je Misija preduzela u pogledu ovog slučaja i da li se može reći da su bili u skladu sa krajnjim mandatom Misije i obavezama prema ljudskim pravima.

Ponašanje Misije u odnosu na ovaj predmet

74. Iz gore navedenih razloga, Misija se ne treba ocenjivati u odnosu na standarde savršenstva. Ona se u to vreme suočavala sa izazovnim u post-konfliktnom okruženju. Njeni resursi su bili ograničeni i, u nekim aspektima, neadekvatni zadatku i očekivanjima. Ovo je zahtevalo od Misije da napravi izbor i da odredi prioritete u određenih naporima u odnosu na druge. Štaviše, način na koji je UNMIK sproveo sopstvene "istražne" napore i prenos dosijea od UNMIK-a na EULEX-a uveliko je otežao rad ovih drugih. Kao odgovor na to, Misija je uložila vreme, resurse i energiju u razmatranje tih dokumenata i, pokušavajući da ih načini razumljivim. Za te napore, Misija mora biti pohvaljena.
75. Međutim, ovi napori nisu učinili mnogo na zaštiti i garanciji efikasnosti osnovnih prava podnosioca žalbe i njenog supruga. Komisija je utvrdila dva osnovna nedostatka u ponašanju Misije koji su rezultirali ili doprineli kršenju prava podnosioca žalbe i prava njegovog oca:
- i. Neuspeh da se u potpunosti i marljivo istraži slučaj; i
  - ii. Neuspeh da se dovoljno uključe i obaveste žrtve.

Neuspeh da se obaveste rođaci žrtve

76. U gornjem tekstu je uočeno da nema naznaka u zapisima Misije da je ispunila svoju obavezu da obavesti žalioca o postojanju, opštem prepisu ili toku istrage (vidi gore, par. 38).
77. Takav zahtev je neophodan element zaštite prava žrtava u istrazi jednog takvog slučaja. Vidi, npr., Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, par. 66, odnosi se na L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, par. 60-61, 72-74; Zufe Miladinović protiv EULEX-a, 2017-02, 19. jun 2019. god. par. 86; vidi takođe Ahmet Özkan i ostali protiv Turske, žalba br. 21689/93, presuda od 06. aprila 2004, godine, par. 311-314, Isayeva protiv Rusije, žalba br. 57950/00, presuda od 24. februara 2005. godine par. 211-214; Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 55721/07, 07. jul 2011. godine, par. 167.
78. Ova obaveza je posebno važna u kontekstu incidenata prisilnog nestanka, gde žrtve pate emocionalno zbog nedostatka informacija o sudbini njihove voljene osobe.

Naglašavajući pravo žrtava na istinu u ovom kontekstu, Opšti komentar Radne grupe o prisilnim nestancima kaže sledeće o ovom pitanju:

„Član 13. Deklaracije priznaje obavezu države da istraži slučajeve prisilnih nestanaka. Stav 4 člana 13 određuje da će "zaključci takve istrage biti dostupni na zahtev svim zainteresovanim osobama, osim ako bi to ugrozilo tekuću krivičnu istragu." U pogledu razvoja događaja koji se desio od 1992. godine, Radna grupa smatra da se ograničenje u poslednjem delu ovog paragrafa treba tumačiti usko. Zaista, rođaci žrtava trebaju biti usko povezani sa istragom slučaja prisilnog nestanka. Odbijanje pružanja informacija je ograničenje prava na istinu. Takvo ograničenje mora biti strogo proporcionalno jedinom legitimnom cilju: da se izbegne ugrožavanje tekuće krivične istrage. Odbijanje da se pruži bilo kakva informacija ili uopšte komunicira sa rođacima, drugim rečima, opšte odbijanje, predstavlja kršenje prava na istinu. Pružanje opštih informacija o proceduralnim pitanjima, kao što je činjenica da je pitanje dato sudiji za ispitivanje, je nedovoljno i treba da se smatra kršenjem prava na istinu. Država ima obavezu da svakom zainteresovanom licu pruži saznanje o konkretnim koracima koji su preduzeti kako bi se pojasnila sudbina i lokacija te osobe. Takve informacije moraju uključivati korake preduzete na osnovu dokaza koje su dostavili rođaci ili drugi svedoci. Iako neophodnost krivične istrage može opravdati ograničavanje prenosa određenih informacija, u nacionalnom zakonodavstvu mora se primeniti mogućnost preispitivanja takvog odbijanja pružanja informacija svim zainteresovanim osobama. Ovo razmatranje bi trebalo biti dostupno u vreme prvobitnog odbijanja da se pruže informacije, a zatim na redovnoj osnovi kako bi se osiguralo da razlog za nužnost na koju se poziva javni organ da odbije komunikaciju ostaje prisutan.”

Opšti komentar na pravo na istinu u vezi prisilnih nestanaka, Izveštaj radne grupe o prisilnim i nedobrovoljnim nestancima (2010), Dokument A/HRC/16/48, par. 3; Zufe Miladinović protiv EULEX-a, 2017-02, 19. jun 2019. godine, par. 87; i takođe, *I. slučaj masakra u Rio Negru protiv Gvatemale*, presuda MASLJP-a od 04. septembra 2012. godine, Preliminarni prigovor, osnovanost, popravka i troškovi, par. 265.

79. Misija nije pružila objašnjenje za svoj neuspeh da obavesti podnosioca žalbe (ili nekog drugog bliskog rođaka primarne žrtve) o ovom predmetu. Činjenica da im je arhiva nema govori sama za sebe po tom pitanju.
80. Ovaj neuspeh je doprineo kršenju prava podnosioca žalbe utoliko što je doprineo stanju neizvesnosti u kome se on našao kroz celokupan relevantan period

Neuspeh da se sprovede istraga

81. Kao što je gore spomenuto, stav ŠM je da su svi koraci koji su razumno mogli biti preduzeti kako bi se sprovedla istraga nad ovim slučajem zaista i preduzeti. ŠM je takođe navela da nakon oslobađajuće presude optuženima u maju 2017. godine, Misija nije preduzela nikakve dalje istražne korake zato što „[u] tom trenutku, u skladu sa svojim mandatom i shodno važećem kosovskom zakonodavstvu, konkretno, Zakon

br. 03/L-053 – sa izmenama i dopunama, tužioci EULEX-a su jedino imali ovlašćenja i nadležnosti da sprovode istragu nad „tekućim slučajevima“. Prema istom zakonu, nadležnost tužilaca EULEX-a da sprovedu istragu nad drugim slučajevima a ne samo nad „tekućim slučajevima“, mogla se jedino pokrenuti u takozvanim „vanrednim okolnostima“ nakon zajedničke odluke EULEX-a i kompetentnih kosovskih organa.“

82. Misija je takođe predložila da je, istražujući i procesuirajući slučaj koji se, između ostalog, odnosi na nestanak oca podnosioca žalbe, „bilo nelogično uložiti više napora u ovom slučaju kada su u toku drugi“ i izrazila neslaganje sa predlogom o potrebi da se dalje istraži predmet „budući da je ova mogućnost bila čisto teorijska.“ Komisija se ne može složiti sa ovim tvrdnjama.
83. Kao preliminarno pitanje, Komisija želi da istakne razliku između pitanja *nadležnosti* za sprovođenje istrage i *obaveze* da se ista učini. Nadležnost Misije da istražuje zločine koji uključuju kršenje određenih ljudskih prava - i njihov obim - određena je nizom domaćih zakona, naročito Zakona o nadležnosti u svojim različitim ponavljanjima. Što se tiče *obaveze* Misije da iste istraži, ona ne proizilazi iz ovih odredaba koje određuju nadležnost tužilaca EULEX-a za ove slučajeve, već iz članova 2. i 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima (i sličnih odredbi o ljudskim pravima), koje nalažu mandatu Misije da garantuje efikasnost ovih prava u kontekstu njegove izvršne funkcije. Vidi npr. D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, 30. septembar 2015. godine, par. 84 *i sl.* Takođe vidi, kao ilustracija primene tog opšteg pojma: *slučaj Gudiel Alvarez i dr. („Diario Militar“) protiv Gvatemala*, presuda MASLJP-a od 20. novembra 2012. godine; Osnovanost, popravka i troškovi, konkretno par. 192, 231-232.
84. Ispunjavajući svoj izvršni mandat Misija je u obavezi da interpretira svoje nadležnosti – svoju prirodu i obim – shodno i na način koji je dosledan njihovim obavezama prema ljudskim pravima. Komisija bi prvo razmotrila pitanje nadležnosti Misije da sprovede istragu nad slučajevima kao što je ovaj o kome se ovde razmatra.
85. Sve do 15. aprila 2014. godine, EULEX na Kosovu je imao nesputanu nadležnost da istraži ovu vrstu slučajeva (vidi Zakon br. 03/L-053 o pravnoj nadležnosti, raspodeli i odabiru slučajeva sudijama i tužiocima EULEX-a na Kosovu, član 3, i Zakon br. 03/L-052 o Kancelariji specijalnog tužilaštva Republike Kosovo). Komisija je u ranijim odlukama već istakla da je za ovakvu vrstu zločina mogla biti – i zaista u nekim slučajevima bila – sprovedena istraga kao ratnog zločina ili etnički motivisanog zločina. Prema tome, od početka svog mandata pa sve do aprila 2014. godine (tj., uključujući period nakon oslobađajuće presude, 2007-2014), Misija zaista jeste bila nadležna da istraži ili nastavi istragu nad ovim slučajem.
86. Od 15. aprila 2014. godine, opseg nadležnosti tužilaca EULEX-a je sužen i ograničen na „tekuće slučajeve“, tj. predmete koje je EULEX započeo pre tog datuma (vidi Zakon br. 04/L-273 o izmeni i dopuni zakona vezanih za Mandat EULEX-a, član 3.3). Komisija primećuje sledeće u vezi sa periodom između aprila 2014. i juna 2018. godine: Prvo, odluka da li će ili neće otvoriti novi slučaj leži u potpunosti na tužiocima EULEX-a (u saradnji sa nadležnim lokalnim vlastima) i to u situaciji gde postoje vanredne okolnosti. Stoga su EULEX-ovi tužioci odluku o ne otvaranju ili ponovnom

otvaranju istrage nad ovim slučajem doneli - izričito ili implicitno. To je očigledno i iz podnesaka Misije u ovom slučaju gde ista želi da objasni svoju odluku da ne istražuje dalje to pitanje (vidi dole, paragraf 90). vidi takođe i X. i 115 ostalih protiv EULEX-a, slučaj br. 2011-20, Odluka i nalazi, 22. april 2015. godine, par. 60-67.

87. Drugo, u skladu sa obavezama Misije prema OPLAN-u, ta se obaveza mora tumačiti u svetlu obaveza Misije o ljudskim pravima. Imajući u vidu da je kršenje prava žrtve i prava podnosioca žalbe u toku (vidi gore, paragraf 64), Misija je trebala da obezbedi da se ta prava efikasno zaštite i da se njihova povreda pravilno otkloni. Oslobođajuća presuda onima koji su prvobitno optuženi za ovo krivično delo nije okončala obavezu Misije u vezi s tim. Imajući u vidu, posebno, težinu kršenja prava podnosioca žalbe i kontinuiranu prirodu ove povrede, kontinuirana istraga ovog slučaja nije bila „nelogična“ niti „teorijska“, jer Misija to želi da prikaže, već zakonsku obavezu Misije koju je dodatno pojačala ozbiljnost slučaja o kome je reč.
88. Štaviše, Zakon o nadležnosti primenjiv u tom periodu (april 2014. god. - jun 2018. god.) sadržao je klauzulu prema kojoj je Misija mogla vršiti nadležnost nad slučajevima (tj. onima koji nisu „u toku“ do maja 2014. god.) u kojima su postojale „vanredne okolnosti“. Komisija je već imala prilike da protumači ovaj pojam. Protumačeno je na način koji daje uticaj sveukupne odgovornosti Misije da garantuje efikasnu zaštitu ljudskih prava u kontekstu svog izvršnog mandata. Stoga je u slučaju Sadiku-Syla Komisija rekla sledeće:

„ŠM tvrdi da je novo zakonodavstvo koje je stupilo na snagu 17. maja 2014. godine „značajno smanjilo mogućnost da tužioci i sudije EULEX-a vrše izvršne funkcije u novim predmetima“ (Odgovor, strana 6, pozivajući se na Omnibus Zakon koji je izmenio i dopunio Zakon o nadležnosti). Komisija, međutim, primećuje da član 7(A) predviđa „ovlašćenja tužilaca EULEX-a u vanrednim okolnostima“: „U vanrednim okolnostima slučaj će se dodeliti EULEX-ovom tužiocu zajedničkom odlukom glavnog državnog tužioca i nadležnog organa EULEX-a KOSOVO.“ Vrhovni sud nije uspeo da objasni zašto ova odredba ne bi pružila adekvatnu pravnu osnovu po kojoj bi tužioci EULEX-a trebalo da deluju, posebno u slučaju poput ovog nad kojim lokalne vlasti izgleda ne vode istragu. Komisija će pozvati stranke da se bave ovim pitanjem ukoliko žele da podnesu dodatne podneske u vezi sa osnovanošću ovog slučaja.”

Vidi Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, 29. septembar 2015. godine, par. 62. vidi takođe i D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, 30. septembar 2015. godine, par. 90; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, 19. oktobar 2016. godine, par. 23 i sl..

89. Razmatranja koja se odnose na težinu dotičnih dela, kao i na stalnost kršenja, bila bi razmatranja koja su direktno relevantna za tumačenje pojma „vanredne okolnosti“ na način koji je u skladu sa obavezama Misije o ljudskim pravima. Na osnovu toga, Misija je *mogla* postupiti u skladu sa klauzulom o „vanrednim okolnostima“ da istraži - ili ponovo istraži - ovaj slučaj u periodu između juna 2014. i juna 2018. godine. Evidencija ukazuje na to da nisu razmatrali tu mogućnost.

90. Umesto toga, Misija tvrdi da bi to bilo preterano naporno i neopravdano. Komisija se ne slaže. Misija je, naravno, bila u obavezi da napravi izbor u vezi sa slučajevima nad kojima bi sprovela istragu, jer njihovi resursi nisu neograničeni. Takođe bi bilo opravdano da tužioci EULEX-a procene verovatnoću da nova istraga urodi plodom. Ocenjujući podneske Misije, Komisija je prvo primetila da je Misija zaista istražila i procesuirala ovaj slučaj. Činjenica da je ovo završilo oslobađajućom presudom svih optuženih nije dokaz da je Misija učinila propust. Takođe nije ni pokazatelj njihovog propusta da zaštite prava podnosioca žalbe do tog trenutka. Umesto toga, jasan je pokazatelj napora Misije da ispuni svoj mandat i ispuni svoje obaveze u pogledu ljudskih prava.
91. Međutim, Komisija primećuje da konačnom oslobađajućom presudom optuženih iz 2007. godine nisu stavljene van snage obaveze Misije. Sudbina oca podnosioca žalbe tek treba da se utvrdi i oni koji su odgovorni za njegov nestanak budu privedeni pravdi. Stoga je kršenje prava podnosioca žalbe u toku i u stvari traje do danas.
92. Na spisku koji je dostupan Komisiji nema naznaka da je nakon oslobađajuće presude 2007. godine Misija zaista raspravljala ili razmatrala mogućnost dalje istrage ovog slučaja. Niti ima naznaka da se bilo kakva stvarna istraga vodi. Izgleda da kontinuirana priroda kršenja prava podnosioca žalbe i težina ovih kršenja nisu pokrenuli bilo kakvo razmatranje mogućnosti da tužioci EULEX-a iskoriste svoja ovlašćenja u pogledu „vanrednih okolnosti“ shodno Zakona o pravnoj nadležnosti primenljivom posle maja 2014. godine. Komisija napominje da se ovo ne postupanje takođe mora staviti u kontekst relativno velikog broja drugih slučajeva „prinudnih nestanka“ kojih je Komisija svesna u vezi sa kojima nisu preduzete nikakve ili je preduzeto malo istražnih mera u istom periodu. Ovo nagoveštava zabrinjavajući neuspeh Misije u tom periodu da ove slučajeve tretira kao operativne prioritete, onako kako su i trebali biti.
93. Ekspeditivnost je ovde važna činjenica. Ekspeditivnost u sprovođenju istrage nad ovom vrstom slučajeva je preduslov za efikasnu zaštitu uključenih prava. Vidi *gore*, par. 56-57. Vidi takođe I protiv EULEX-a, 2013-01, odluka od 27. novembra 2013. godine, par. 15; L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, Dispozicija; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, Dispozicija. U svakom slučaju, konkretno u slučaju ozbiljnosti ovog nivoa, od istražnih organa se očekuje da postupaju uz razumnu ažurnost i ekspeditivnost (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 46).
94. Kao što je gore navedeno, vremenom će verovatno doći do gubitka dokaza i na taj način potkopati samu mogućnost utvrđivanja sudbine nestalih i mogućnost privođenja počinitelaca pred licem pravde. U ovom slučaju, čini se da Misija nije preduzela ili pokušala preduzeti bilo kakve istražne korake nakon oslobađajuće presude prvobitnih osumnjičenih, što dodatno potkopava mogućnost da se utvrdi sudbina oca podnosioca žalbe, a oni koji su odgovorni za njegov nestanak budu kažnjeni za to. Prolazak vremena bez vesti o sudbini nestalih takođe je doprineo šteti i patnji preživeloj rodbini nestalih.

95. Na osnovu gore navedenog, nakon okončanja sudskih postupaka u ovom predmetu, Misija je ostala nadležna da sprovede istragu i bila je obavezna da, u skladu sa svojim obavezama iz polja ljudskih prava, istraži ovaj slučaj. Iako postoji mala sumnja da je Misija dala sve od sebe da privede one za koje se veruje da su odgovorni za nestanak oca podnosioca žalbe do tog trenutka, nakon toga je odustala od bilo kakvih daljih akcija, kršeći prava podnosioca žalbe. Komisija stoga smatra da je propust Misije da postupi bio ograničen na period maj 2017 – jun 2018.

Novi, redukovani mandat Misije od juna 2018. godine

96. Novi mandat Misije koji je stupio na snagu u junu 2018. godine, značajno je smanjio sposobnost Misije da utiče na istragu krivičnih predmeta, uključujući i ovaj. Njihova nova uloga nadzora im ne dozvoljava da zatraže pokretanje istrage, niti joj daje moć da odluči o toku iste.

97. U svojim podnescima, Misija je takođe navela da ne može da daje savete kosovskim vlastima u vezi ovakvih pitanja i nema nikakvu ulogu u pogledu toka bilo koje istrage.

98. Osim ako nije besmisleno, uloga Misije za „nadgledanje“ mora dozvoliti Misiji da izveštava o neobjašnjenim, proizvoljnim ili neopravdanim neuspesima vlasti da ispune svoje osnovne obaveze u pogledu ljudskih prava. Sprovođenje istrage nad slučajevima kao što je ovaj spada upravo u to osnovno očekivanje. Komisija je zabrinuta da, osim ako se taj mandat ne pročita i protumači u svetlu prekomernih obaveza Misije u pogledu ljudskih prava, sposobnost Misije da se pridržava tih obaveza i njena sposobnost da garantuje efikasnost dotičnih prava može biti dovedena u pitanje.

99. Komisija smatra da promena u prirodi mandata Misije ne oslobađa Misiju od njene obaveze da u najvećoj mogućoj meri ispravi efekte kršenja za koje je odgovorna.

100. Na osnovu toga, Komisija će preporučiti da Misija dalje preduzima korake da se raspita kod organa vlasti koje korake, ako ih ima, su preduzeli da istraže ovaj slučaj i da izveštava nadležne organe u Briselu ako postane očigledno da vlasti ne ispunjavaju svoje obaveze u tom pogledu. Budući da nije zaštitila prava podnosioca žalbe, Misija sada mora da preduzme korake kako bi ispravila i popravila ova kršenja.

Postojanje istrage povodom ovog slučaja od strane lokalnih vlasti

101. U svom pismu od 17. maja 2019. godine, Misija je navela da nije upoznata sa tim da se vodi bilo kakva istraga povodom ovog slučaja i „pozvala podnosioca žalbe i Komisiju da ovo pitanje postave nadležnim kosovskim institucijama“.

102. Komisija kao prvo primećuje da obaveze o ljudskim pravima koje proizilaze iz OPLAN-a predstavljaju *obaveze same Misije*, a ne Komisije. Stoga, Misija ne može delegirati drugima ono što je utvrđeno da čini deo - i to jedan važan deo - zakonskih obaveza nje same.

103. Drugo, Komisija primećuje da je u slučaju 2017-02, Misija preduzela da savetuje kosovske vlasti o određenim istražnim koracima koje bi te vlasti trebalo da preduzmu

kada im je prenet predmetni spis. Iz ovoga se može uočiti da: a) ne postoji zabrana da Misija savetuje ili daje preporuke kosovskim vlastima u vezi sa mogućim istražnim postupcima u vezi sa slučajevima koji su bili u posedu i za koje je u prošlosti bila odgovorna Misija i da b) kada je to prikladno, Misija je to već činila. Slično tome, u slučaju 2016-17, prilikom prenošenja dosijea vlastima, Misija je tokom primopredaje u napomeni pozvala lokalne vlasti da im se obrate u vezi sa mogućom istragom ovog slučaja.

104. Treće, vlasti kojima je data odgovornost za vršenje određenih izvršnih ili kvazi vladinih nadležnosti nad nekom teritorijom tokom određenog perioda ne mogu samo preneti odgovarajuće obaveze na temu ljudskih prava na sledeću po redu vlast. To se jasno vidi iz zapažanja Komisije o postupanju UNMIK-a. Podjednako je primenljivo na ovu Misiju. Iako je njihova uloga i odgovornost sada znatno smanjena u okviru svog novog mandata, ali to im ne može omogućiti da izbegnu svoje odgovornosti za neuspehe iz ranijeg vremena.
105. Na osnovu gore navedenog, Komisija će preporučiti Misiji da ponovo pažljivo razmotri koje korake je dozvoljeno i može da preduzme u okviru svog trenutnog mandata kako bi osigurali da će doprineti otklanjanju kršenja koja se pripisuju tome, konkretno u vezi sa slučajevima gde je kršenje prava žalioaca u toku.

Posledice po prava žalioaca i prava njegovog oca

106. Član 2. Konvencije štiti jedno od najosnovnijih ljudskih prava, naime, pravo na život. To pravo je zaštićeno različitim instrumentima o ljudskim pravima i predstavlja ključni, osnovni element minimalne zaštite ljudskih prava koja se duguju svakom pojedincu. Zna se samo za nekoliko, ograničenih, izuzetaka. Vidi, uopšteno, Opšti komentar br. 36 (2018) o članu 6. Međunarodne Povelje o civilnim i političkim pravima, na pravo na život, CCPR/C/GC/36, 30. oktobar 2018. godine (https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf) (čitaj u tekstu, „Opšti komentar 36“).
107. Ono što je najvažnije za ovu svrhu, ovo pravo uvodi proceduralnu obavezu od strane države ili organa nadležnog za istragu gde znaju ili treba da znaju za potencijalno nezakonita lišavanja života, da istraže i, gde je to moguće, krivično gone takve incidente, uključujući i optužbe o prekomernoj upotrebi sile sa smrtnim posledicama. Vidi, generalno, Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine; Nydia Erika Bautista de Arellana protiv Kolumbije, Prepiska br. 563/1993, Mišljenje Komisije za ljudska prava, 27. oktobar 1995. godine par. 8.6; McCann i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 27. septembra 1995. godine, Serije A br. 324, par. 161; Assenov i ostali protiv Bugarske, presuda od 28. oktobra 1998. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1998-VIII, par. 102;); Nachova i ostali protiv Bugarske, Žalbe br. 43577/98 i 43579/98, presuda od 06. jula 2005. godine, par. 110; Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 24746/94, presuda 04. maj

2001. godine, par. 105; Opšti komentar 36, par. 27. Savet za Ljudska Prava, Zaključna zapažanja: Kirgistan (2014), par. 13.

108. Istrage i krivično gonjenje potencijalno nezakonitih lišavanja života treba da budu preduzete u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima, uključujući *Protokol Minesote o sprovođenju istrage nad potencijalno protivpravnih smrti (2016)*, i moraju biti usmerene na osiguranje da odgovorni budu privedeni pravdi, da promovišu odgovornost i sprečavaju nekažnjivosti, da izbegavaju uskraćivanje pravde i da izvuku potrebne lekcije za revidiranje praksi i politika u cilju izbegavanja ponovljenih kršenja. Vidi, uopšteno, Generalni komentar 36, par. 27 i citirane reference.
109. U ovom predmetu takođe važan je i član 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji predviđa da niko ne sme biti podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Slična zabrana i garancija dati su u mnogim drugim instrumentima o ljudskim pravima, uključujući član 7. Međunarodne Povelje o civilnim i političkim pravima. Ovo je opet osnovno pravo od ogromnog značaja koje mora biti zaštićeno u svakom trenutku i pod bilo kojim okolnostima.
110. U praksi rada Komisije i u praksi drugih organa za ljudska prava je priznato da emocionalna trauma koja kod rođaka nestale osobe može biti rezultat usled nedostatka informacija o sudbini njihovog rođaka može doseći prag ozbiljnosti potreban za ovu garanciju. Vidi, npr., L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine. Vidi takođe Deklaraciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, 5 Uvodni stav (napominjući da prisilni nestanak uzrokuje „patnju i tugu“) i član 1(2) koji glasi “[bilo] koji postupak prisilnog nestanka (...) čini povredu pravila međunarodnog zakona koji garantuje, (...) pravo da ne bude podvrgnut mučenju i drugim okrutnim, nehumanim ili ponižavajućim postupanjima ili kažnjavanjima”); i Generalni komentar o pravu na istinu u vezi prisilnih nestanaka, Izveštaj radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima, 2010. Dokument A/HRC/16/48, par. 4.
111. Prema mišljenju Komisije, propust Misije da iskoristi sve dostupne istražne resurse i njihov neuspeh da pravovremeno informišu podnosioca žalbe o toku istrage, doprineo je kršenju prava podnosioca žalbe, prema članu 2. Konvencije, da Misija ovu stvar u potpunosti i marljivo istraži.
112. Ove greške i propusti takođe su doprineli kršenju prava podnosioca žalbe prema članu 3. Konvencije i doprineli su emocionalnoj i psihološkoj traumi koja je posledica neznanja onoga što se dogodilo njegovom ocu. Ta trauma je ozbiljna, trajna i tekuća. Naravno, to nije isključivo posledica ponašanja Misije, ali Komisija nije nadležna da odlučuje o odgovornosti UNMIK-a u tom pogledu. U svakom slučaju, neuspeh UNMIK-a, koliko god bio ozbiljan, ne bi opravdao neuspeh Misije. Prema tome, zaključci koji su ovde izneti su ograničeni na one postupke i propuste Misije koji su doprineli kršenju prava podnosioca žalbe i prava njegovog oca, uzimajući u obzir gore navedene izazove sa kojima se Misija suočila u to vreme.

113. Međutim, Komisija ponavlja da je Misija u ovaj slučaj uložila neznatno mnogo vremena i resursa, da su ti napori rezultirali krivičnim gonjenjem određenog broja osumnjičenih i da su ti napori, između ostalog, bili usmereni na zaštitu prava podnosioca žalbe i prava njegovih rođaka. Činjenica da ovaj postupak nije uspeo da utvrdi istinu o sudbini rođaka podnosioca žalbe ne sme se pripisati Misiji. Pored toga, neuspeh Misije u istrazi je relativno kratak i nastao je u posebnom kontekstu „vanrednih okolnosti“ predviđenih tada važećim Zakonom o nadležnostima. Sva ova razmatranja su relevantna za procenu težine neuspeha Misije.
114. U smislu gore iznesenih zaključaka u vezi sa članovima 2. i 3. Konvencije, Komisija ne smatra da treba da donosi zaključke u vezi sa članovima 8. i 13. Konvencije. Komisija napominje da iako se interesi zaštićeni svakom pojedinačno odredbom preklapaju delimično ipak nisu identični. Dalje Komisija želi da napomene da ponašanje koje se pripisuje Misiji čini se *prima facie* da je negativno uticalo na pravo podnosioca žalbe na porodični život i njegovo pravo na delotvoran pravni lek. Komisija neće donositi konačne zaključke u pogledu ovih prava zbog svojih nalaza u vezi sa članovima 2. i 3. koji uključuju ono šta smatra ključnim karakteristikama kršenja koja se nameću Misiji.
115. Na osnovu gore navedenog, Komisija je utvrdila da je Misija prekršila prava podnosioca žalbe kao i prava njegovog oca shodno člana 2. (proceduralni deo) i člana 3. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, KOMISIJA JEDNOGLASNO

NALAZI da je Misija prekršila prava podnosioca žalbe garantovana članom 2. (proceduralni deo) i članom 3. Evropske Konvencije za ljudska prava;

U TOM SMISLU, KOMISIJA NE SMATRA OBAVEZOM da donese odluku u vezi mogućih kršenja, članova 8. i 13. Konvencije, od strane Misije;

NAPOMINJE da, na osnovu dostupnih informacija Komisiji, kršenje prava žalioaca može biti u toku; i, stoga,

Preporučuje sledeće:

- i. Imajući u vidu težinu povreda prava koja se razmatraju, Komisija poziva Šefa Misije da pažljivo razmotri mogućnost i potrebu da Misija prizna kršenje prava podnosioca žalbe i prava njegovog oca koja je Misija počinila;
- ii. Komisija takođe poziva Šefa Misije da razmotri mogućnost izražavanja spremnosti Misije da nastavi da ulaže napore da pravda bude sprovedena u ovom slučaju;
- iii. Ako to već nije učinjeno, Komisija poziva Misiju da obezbedi da spis predmeta koji se odnosi na ovaj slučaj bude poslat nadležnim lokalnim vlastima;
- iv. Komisija preporučuje, kao što je to učinila kod slučaja 2017-02, da Misija razmotri davanje preporuka vlastima u pogledu mogućih budućih istražnih tokova koji bi mogli pomoći u rešavanju ovog slučaja; u tom kontekstu, Komisija preporučuje Misiji da treba da naglasi važnost prava žrtava na istinu i da bude obavešteni o opštem toku istrage;
- v. Misija bi trebalo da preduzme aktivne korake da se raspita kod vlasti koji su koraci, ako ih ima, preduzeti da se istraži ovaj slučaj i da izveštavaju nadležne organe Evropske unije u Briselu ako postane očigledno da vlasti ne ispunjavaju svoje obaveze povodom tog pitanja;
- vi. Komisija preporučuje da se ova odluka dostavi nadležnim kosovskim istražnim organima;
- vii. Komisija takođe preporučuje Šefu Misije da osigura da se aktivnosti nadzora Misije sprovode na način koji je u skladu sa obavezama Misije o ljudskim pravima i da obezbedi da ovaj deo mandata doprinese efikasnoj zaštiti i unapređenju tih prava;

KOMISIJA SA UVAŽAVANJEM TRAŽI OD MISIJE da izvesti o sprovođenju ovih preporuka što je pre moguće a najkasnije do 11. novembra 2019. godine; i

PITA Misiju, kada bude podnosila izveštaj, da pojasni koje „izvršne“ nadležnosti još uvek ima pod trenutnim mandatom.

U ime Komisije,

Guénaël METTRAUX
Predsedavajući član

Anna BEDNAREK
Član

Anna AUTIO
Član